

П Л А Н
ЗА РАБОТА НА
УЧИЛИЩЕН КООРДИНАЦИОНЕН СЪВЕТ
ЗА СПРАВЯНЕ С ТОРМОЗА И НАСИЛИЕТО В
УЧИЛИЩЕ
В ИЗПЪЛНЕНИЕ

на „Механизъм за противодействие на тормоза и
насилието в институциите в системата на
предучилищното и училищното образование“

учебна 2026-2027 година
приет на Педагогически съвет с Протокол № 12/11.09.2026 г.

СЪСТАВ НА УЧИЛИЩНИЯ КООРДИНАЦИОНЕН СЪВЕТ:

Председател: Виолета Желева, заместник-директор АСД

- 1. Илия Сталев – психолог**
- 2. Недялка Ангелова – педагогически съветник**
- 3. Антонина Колева – класен ръководител НЕ**
- 4. Петя Найдова – класен ръководител ПЕ**

СЪЩНОСТ НА ПОНЯТИЕТО

Тормозът е форма на насилие, която се определя като сбор от съзнателни негативни постъпки, които са дълготрайни, насочени към един и същ ученик от страна на един ученик или група.

Това е:

- Злонамерена проява, която има за цел да нарани или унижи дете;
- Извършва се от позицията на силата;
- Повтаря се многократно във времето.

Проявите на тормоз най-общо могат да бъдат разделени на следните основни групи:

- **Физически тормоз** - блъскане, щипане, разрушаване, удряне, нанасяне на болка, спъване, затваряне в някое помещение;
- **Вербален тормоз** - подмятания, подигравки, унижение, заплахи, обиди;
- **Психичен тормоз** - подмятане, подиграване, закачане, обиди, омаловажаване, заплахи, изнудване, повреждане на личните вещи, кражба и хвърляне на вещи, заплашителни погледи, неприятелско следене; словесни изрази, които имат за цел да унижат и оскърбят детето на база раса, пол, религия, сексуалност, увреждане или друго, с което се подчертава различие от останалите. Когато е в

Основно училище “Св. Иван Рилски“, град Хасково

6300 гр. Хасково бул. „Г.С.Раковски“ N24, email: info-2601010@edu.mon.bg

група - под формата на изолиране, игнориране, изключване от групови дейности, избягване, одумване и разпространение на зловни слухове, натиск върху другите да не влизат в приятелски отношения с децата, обект на тормоз.

- Пренебрегване - неуспехът на родителя, настойника и попечителя или на лицето, което полага грижи за детето, да осигури развитието на детето в една от следните области: здраве, образование, емоционално развитие, изхранване, осигуряване на дом и безопасност, когато е в състояние да го направи.
- Кибертормоз - тормоз чрез дигиталните технологии. Може да се случи в социалните мрежи, дигиталните образователни платформи, платформите за игри и през мобилните телефони. Това е повтарящо се поведение, целящо сплашване, ядосване или засрамване на потърпевшите.

Основни признаци на насилието и тормоза във виртуална среда.

- обидни, заплашителни и подигравателни текстови съобщения по мобилен телефон, образователна платформа, електронна поща, Skype, Facebook, Youtube, Snapchat и др.;
- разпространяване на материали, които уронват достойнството на детето или го унижават;
- снимането на детето с мобилен телефон и свободното разпространение на снимки или видео в интернет или други канали без негово съгласие, на слухове, клюки и заплахи в социалните мрежи, крадене на самоличност и др.

ОСНОВНИ ЕЛЕМЕНТИ НА ПОЛИТИКАТА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ И ИНТЕРВЕНЦИЯ НА НАСИЛИЕТО И ТОРМОЗА В УЧИЛИЩЕ

I. Предмет

Проучване и подпомагане психичното развитие и здраве на децата в системата на основното образование, чрез превантивни мерки и сътрудничество по прилагането на политиката за превенция и интервенция на насилието и тормоз между децата и учениците в училище.

Единният механизъм за противодействие на тормоза е разработен от Министерството на образованието и науката с участието на МТСП, АСП, ДАЗД, МВР, ЦКБППМН и неправителствените организации – НМД, фондация „Стъпки за невидимите деца в Българи“, фондация „Асоциация Анимус“, Дружеството на психолозите в България и УНИЦЕФ.

II. Цел

- Разработване и прилагане на цялостен училищен подход, полагане на координирани и последователни усилия за предотвратяване на тормоза и насилието, чрез създаване на по-сигурна училищна среда.
- Да създаде позитивна култура и климат в училището и в дигиталната образователна среда.
- Да повиши осведомеността на всички участници в процеса на училищното образование, че насилието е неприемливо поведение; разработи система за превенция, която създава условия за превантивна работа с групата/класа. Да възпитава уважение и толерантност към различията.

Основно училище "Св. Иван Рилски", град Хасково

6300 гр. Хасково бул. „Г.С.Раковски“ N24, email: info-2601010@edu.mon.bg

III. Задачи:

1. Разработване и прилагане на превантивни дейности за предотвратяване на насилие и тормоз в училище./Програма за превенция на насилието и тормоза в училище –

Приложение 1/

2. Разработване на защитна мрежа за интервенция при случаи на насилие и тормоз в училище.

IV. Общи положения

1. Координационният съвет има делегирани отговорности, отговаря за планиране, проследяване и координиране на усилията за справяне с тормоза. Съветът се ръководи от заместник-директора.

2. Превенцията на насилието и тормоза включва комплекс от мерки, които най-общо имат за цел ограничаване и/или елиминирание на предпоставките и рисковите фактори, допринасящи за насилието.

3. Комплексът от превантивни мерки трябва да включва всички възможни аспекти и форми на тормоза, ясно да фокусира вниманието върху участието на всички групи и да се планира на три нива - класна стая/паралелка, училище, общност.

4. За да се изгради защитната мрежа е необходимо да се поставят ясни граници, изграждане на ценности, правила и процедури, които не допускат прояви на насилие и тормоз във взаимоотношенията в училище

5. По-голямата част от ситуациите на тормоз могат да бъдат овладени от учителите, а някои от самите деца. Всяка намеса изисква внимателна преценка на ситуацията и нейната тежест.

6. Важно е да не бъдат омаловажавани и първите прояви на влошаване на отношенията между децата, и поведение, което е неприемливо. Необходимо е още при най-малките сигнали и съмнения за насилие или тормоз да се предприемат стъпки, за да се предотврати ескалацията му и да се изпрати ясно послание, че такова поведение няма да бъде толерирано. Вниманието трябва да бъде насочено както към проявите на физически тормоз, така и към неговите социални и психологически форми.

V. ПЛАН НА ДЕЙНОСТИТЕ

№	Дейности	срок	отговорник
I. Дейности по разработване и прилагане на превантивни дейности за предотвратяване на насилие и тормоз в училище			
1.	Запознаване на родителите и учениците с превантивните мерки, и процедурите за реагиране в ситуации на тормоз.	начало на учебна година	Училищен координационен съвет, Класни ръководители
2.	Провеждане на инструктаж на педагогическите и непедагогическите служители за реакция в случай на инцидент. Повишаване на квалификацията на персонала за справяне в ситуации на тормоз.	начало на учебна година	Психолог, Педагогически съветник, зам.-директор АСД
3.	Оценка на проблема, през мнението на учениците/учителите/родителите – с помощта на стандартизиран въпросник, който при	октомври 2026 г	Психолог, Педагогически съветник,

Основно училище "Св. Иван Рилски", град Хасково

6300 гр. Хасково бул. „Г.С.Раковски“ N24, email: info-2601010@edu.mon.bg

	необходимост може да бъде попълнен и онлайн.		Класни ръководители
4.	Мотивационен семинар за ползите от социално и емоционално учене - практически техники за ефективно справяне със стреса и предизвикателни ситуации, с крайна цел превенция на агресивните прояви в училищната среда.	постоянен, по график 2026 г.	Външен лектор, Ученически парламент, Училищен координационен съвет
5.	Запознаване на учениците със същността на тормоза, проявите и участниците в процеса.	ноември 2026 г.	Класни ръководители
6.	Провеждане на групова работа, дискусии, решаване на казуси, споделяне на личен опит в тематичен час на класа „Училищният тормоз“, „Стоп на насилието и агресията“ и „Кибертормоз и как да се предпазя“.	постоянен	Психолог, Педагогически съветник, Класни ръководители
7.	Отбелязване на Световен ден на доброто – грамоти за ученици, които са отличени в анкетите за „Посланици на доброто“.	февруари 2027 г.	Психолог, Педагогически съветник, Класни ръководители
8.	Анализ на проявите на училищен тормоз и наличните правила и решения за справяне с него – форми, резултати, последствия, налични и липсващи правила.	януари 2027 г.	Училищен координационен съвет
9.	Изработване и разпространение на информационно-образователни материали, съобразени с различните възрастови групи и свързани с: кибертормоз, превенция на тормоза и др.	постоянен	Училищен координационен съвет
10.	Поддържане на облачно пространство с методически материали по превенция на тормоза в помощ на класните ръководители. Поддържане на профил в социалните мрежи, с цел комуникация с ученици и родители по текущи проблеми или въпроси, при превключване процеса на обучение в дигитална среда.	постоянен	Училищен координационен съвет
11.	Организиране Ден на розовата фланелка	февруари 2027 г.	Училищен координационен съвет
12.	Поддържане на непрекъсната връзка между класните ръководители и родителите за	постоянен	Класни ръководители,

Основно училище "Св. Иван Рилски", град Хасково

6300 гр. Хасково бул. „Г.С.Раковски“ N24, email: info-2601010@edu.mon.bg

	противодействие срещу проявите на насилие и тормоз.		Педагогически съветник
13.	Провеждане на индивидуални консултации с деца понасящи или извършители на насилие или тормоз.	постоянен	УКС, Психолог, Педагогически съветник, Кл. ръководители
II. Дейности по разработване и въвеждане на защитна мрежа			
1.	Взаимодействие и решаване на конфликти между ученици, учители, родители и училищно ръководство.	постоянен	кл. ръководители, Училищен координационен съвет
2.	Водене на дневник за регистриране на ситуации на тормоз в училището.	постоянен	Психолог, педагогически съветник
III. Дейности с Училищно настоятелство			
1.	Привличане на родители - специалисти от областта на помагащите професии, с чиято помощ могат да реализират училищни инициативи.	постоянен	Педагогически съветник, Председател на УН
2.	Привличане на родители, които могат да станат посредници между училището и родителите или други организации и институции.		
3.	Работа с родители, които могат да осигуряват ресурси, за изпълнение на училищните дейности.		

Планът е отворен за актуализация през учебната година.

Програма за превенция и интервенция на насилието и тормоза в училище

2026 – 2027 г.

Насилието в училище е явление със сериозни размери и оставя дълготрайни последици върху психическото здраве и поведението както на децата, които търпят насилие, така и на онези, които го извършват. Разработването на училищна програма по проблемите на тормоза и насилието е процес, чието реализиране може да се търси в посока на:

повишаване чувствителността към проявите на насилие и тормоз;

- повишаване чувствителността на учителите относно причините и ефектите от насилието и тормоза;
- засилване на присъствието на възрастни на местата, където най-често се извършва тормоз;
- стимулиране на учениците да търсят помощ, когато са тормозени;
- предварително установен план за действие в случай на насилие.

1. ЦЕЛИ И ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ.

- Спомагане за по-успешно преодоляване от учениците на възникнали затруднения в училището, семейството и обществото.
- Ограничаване проявите на агресия в училище, дома и на улицата.
- Ограничаване проявите на насилие и тормоз във виртуалното пространство при обучение в електронна среда от разстояние.

Основно училище "Св. Иван Рилски", град Хасково

6300 гр. Хасково бул. „Г.С.Раковски“ N24, email: info-2601010@edu.mon.bg

- Пренасочване и превръщане на отрицателната в положителна енергия и повишаване творческия тонус на учениците.
- Да се постави фокус върху конструктивните поведения на децата и учениците.
- Да се подкрепи ролята на възрастните в грижите им за децата, както и сътрудничеството между институциите в системата на образованието, семействата и другите институции и служби в общността в тяхната съвместна грижа за подрастващите.

2. ЗАДАЧИ

- Опознаване и проучване проблемите на учениците, причините за тяхното възникване и активно подпомагане на преодоляването им.
- Усвояване от учениците на умения за саморегулация и самовъзпитание, за създаване на положителна самооценка и самостоятелен избор на жизнена оценка.
- Участие в организирането и провеждането на всички училищни, класни и извънкласни форми на работа по проблемите на гражданското образование и възпитанието на учениците.
- Обвързване на дейностите с множество прояви, свързани с физическото здраве, което ще спомогне за разреждане на напрежението в училище и изграждане на хармония между учениците от всеки един клас.
- Предоставяне на информация за родители и учители по актуални теми, чрез профил „Подкрепа Рилски“ във Фейсбук.
- Подпомагане на педагогическия колектив по проблемите на възпитателната работа.
- Осъществяване на връзки с държавните и обществените органи и организации, имащи пряко отношение към възпитателната работа и професионалното ориентиране.

3. ДЕФИНИЦИЯ НА ПОНЯТИЯТА ТОРМОЗ И НАСИЛИЕ.

С термина **насилие** означаваме всеки еднократен акт на физическо, психическо или сексуално насилие, пренебрегване, търговска или друга експлоатация, водеща до действителна или вероятна вреда върху здравето, живота, развитието или достойнството на детето, което може да се осъществява в училищна, семейна и социална среда.

- **Физическо насилие** е всяко неслучайно физическо посегателство над дете от друго дете, група деца или възрастен. В тази категория попадат удряне, ритане, щипане, болезнено раздрусване, изгаряне, хапане, душене, даване и други посегателства над детето, които причиняват болка, оставят следа, синина, охлузвания по кожата, фрактури или предизвикват страх у детето.
- **Психическо насилие** се квалифицира като системно критикуване, засрамване, унижаване, порицаване, заплахи, подигравки, предизвикване на страх и безпокойство у детето. Също така като психическо насилие се подразбира и постоянно недоволство от поведението на детето.
- **Сексуално насилие** е всяко въвличането на дете в сексуални действия. Сексуално насилие е и всяко действие, което включва участието на дете и има сексуален характер. Всяко разголяване на детето, опипване в интимните за него

Основно училище "Св. Иван Рилски", град Хасково

6300 гр. Хасково бул. „Г.С.Раковски“ N24, email: info-2601010@edu.mon.bg

зони, подканването му да опипва възрастен или друго дете в тези зони, игра с половите органи, целуване на детето по сексуален начин, използването на неуместен език, който има сексуална конотация или подтиква детето към сексуални действия, склоняване на детето към игри със сексуален характер или имитирането на сексуален акт, или въвличането на дете в създаването на порнографски материали или пък снабдяването на детето с такива, се категоризира като сексуално насилие.

- **Пренебрегване/ неглижиране** е всяко действие или бездействие, което лишава детето от адекватно посрещане на неговите основни нужди от грижа, образование, емоционална стимулация, адекватно за детската възраст хранене, подсигуриране на детето на условия за живот и развитие. Липсата на адекватна родителска грижа и надзор над детето също е съпроводено с небрежност и може да бъде категоризирано като неглижиране. Неглижирането може да бъде разделено на четири типа: физическо, образователно, здравно и емоционално.
- **Кибертормоз** - тормоз чрез дигиталните технологии. Може да се случи в социалните мрежи, дигиталните образователни платформи, платформите за игри и през мобилните телефони. Това е повтарящо се поведение, целящо сплашване, ядосване или засрамване на потърпевшите.

С термина **тормоз** означаваме умишлено причиняване на вреда чрез множество повтарящи се действия (да се има пред вид, че насилникът и жертвата са с различен статут). Насилие, **тормоз и роли**:

- **мъчител (агресор)** – инициатор и изпълнител, който кани другите да се присъединят, лидер, който измисля нови начини за издевателство;
- **помощник на мъчителя** – помага с цел да получи одобрението на мъчителя, присъединява се към тормоза, когато вече е започнал;
- **подкрепящ мъчителя** – винаги присъства, дори да не се намесва активно; присмива се на жертвата, окуражава мъчителя, приканва другите да се забавляват;
- **защитник на жертвата** – опитва се да каже на другите да спрат, вика за помощ, защитава или насърчава жертвата;
- **страничен наблюдател** – стои настрана, преструва се, че не забелязва, не взема страна и не прави нищо;
- **жертвата** – обект на тормоза.

С термина „**агресия**“ (насилие) означаваме множество разнообразни действия, които:

- нарушават физическата или психическата цялостност на друг човек;
- нанасят му вреда;
- противоречат на интересите му;
- водят към унищожението му.

4. ПРЕВЕНЦИЯ И ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА КИБЕРТОРМОЗА, ДИГИТАЛНОТО НАСИЛИЕ И НЕПРАВОМЕРНОТО ИЗПОЛЗВАНЕ НА ИЗКУСТВЕН ИНТЕЛЕКТ

1. Основни положения

Основно училище “Св. Иван Рилски“, град Хасково

6300 гр. Хасково бул. „Г.С.Раковски“ N24, email: info-2601010@edu.mon.bg

1.1. Кибертормозът представлява форма на тормоз и насилие, осъществявана чрез цифрови технологии и електронни комуникационни средства – социални мрежи, платформи за споделяне на съдържание, приложения за съобщения, електронна поща, онлайн игри и други дигитални среди.

1.2. Кибертормозът може да се изразява в системно или еднократно изпращане и публикуване на обидни, унижителни или заплашителни съобщения; разпространяване на снимки, видеоматериали или друга информация без съгласието на засегнатото лице; създаване на фалшиви профили; публично осмиване и злепоставяне; умишлено изолиране от онлайн групи и общности; отправяне на заплахи и други действия, които накърняват достойнството, личната неприкосновеност и психическата сигурност на ученика.

1.3. Особено внимание се отделя на новите форми на дигитално насилие, свързани с използването на генеративен изкуствен интелект, включително създаването и разпространяването на манипулирани или изцяло генерирани изображения, аудио- и видеоматериали с образа или гласа на ученик с цел подигравка, унижаване, заплашване, злепоставяне или увреждане на репутацията му.

1.4. За рисково се определя и използването на изкуствен интелект за създаване на фалшиво съдържание, представящо невярно даден ученик или педагогически специалист; имитиране на неговия образ или глас; генериране на обидно, унижително или сексуализирано съдържание; както и за други действия, нарушаващи правата, достойнството и личната неприкосновеност на лицата.

1.5. Използването на изкуствен интелект в училищна среда следва да се основава на принципите на отговорност, етичност, зачитане на личността, защита на личните данни и ненакърняване на достойнството на другите.

2. Основни цели

2.1. Предотвратяване и ограничаване на проявите на кибертормоз и дигитално насилие сред учениците.

2.2. Повишаване на информираността на учениците относно рисковете, свързани с използването на социални мрежи, комуникационни платформи, онлайн игри и инструменти, базирани на изкуствен интелект.

2.3. Формиране на умения за безопасно, отговорно, критично и етично поведение в дигитална среда.

2.4. Изграждане на умения за разпознаване на манипулирано, подвеждащо или генерирано чрез изкуствен интелект съдържание.

2.5. Формиране на нетърпимост към използването на дигиталните технологии за унижаване, заплашване, дискриминиране, изолиране или злепоставяне на други лица.

2.6. Създаване на ефективен механизъм за своевременно разпознаване, сигнализиране, документиране и предприемане на действия при случаи на кибертормоз и дигитално насилие.

3. Превантивни дейности

3.1. Провеждане на информационни и образователни дейности с учениците относно:

- формите и проявите на кибертормоз;
- безопасното поведение в социалните мрежи и онлайн комуникацията;
- защита на личните данни и личната информация;
- отговорното споделяне на снимки, видеоматериали и друго цифрово съдържание;
- последствията от публикуването и разпространяването на съдържание без съгласието на засегнатото лице;
- разпознаването на фалшиви профили, манипулирани изображения, видеоматериали и аудио съдържание;
- възможностите и рисковете при използване на генеративен изкуствен интелект.

3.2. Провеждане на дискусии, тематични часове, обучения и кампании по теми, свързани с дигиталната безопасност, онлайн взаимоотношенията и отговорното използване на изкуствения интелект.

3.3. Насърчаване на учениците да търсят помощ и да подават сигнал при преживян или наблюдаван кибертормоз, без да се страхуват от негативни последици или обвинения.

3.4. Провеждане на информационни срещи с родители за рисковете, свързани с онлайн поведението на децата, използването на социални мрежи, чат приложения, онлайн игри и инструменти с изкуствен интелект.

3.5. Повишаване на компетентностите на педагогическите специалисти за разпознаване на прояви на кибертормоз, дигитално насилие и злоупотреба с технологии и изкуствен интелект.

4. Реакция при установен случай

4.1. При получаване на сигнал или установяване на случай на кибертормоз, дигитално насилие или неправомерно използване на изкуствен интелект се предприемат действия съгласно действащия Механизъм за противодействие на тормоза и насилието в институциите в системата на предучилищното и училищното образование и вътрешните правила на училището.

4.2. Сигналът може да бъде подаден от ученик, родител, педагогически специалист или друго лице, станало свидетел на проявата.

4.3. При необходимост се събират и съхраняват доказателства за случая – екранни снимки, съобщения, линкове, изображения, видеоматериали и друга относима информация, като се спазват изискванията за защита на личните данни.

4.4. Не се допуска допълнително разпространяване на обидно, унижително или манипулирано съдържание с цел доказване или обсъждане на случая.

Основно училище "Св. Иван Рилски", град Хасково

6300 гр. Хасково бул. „Г.С.Раковски“ N24, email: info-2601010@edu.mon.bg

4.5. При установяване на съдържание, създадено или манипулирано чрез изкуствен интелект, се извършва оценка на характера и тежестта на случая и се предприемат действия за ограничаване на разпространението му.

4.6. В зависимост от характера и тежестта на случая се уведомяват родителите/настойниците на засегнатите ученици и се предприемат съответните педагогически, възпитателни и други мерки съгласно нормативната уредба и вътрешните правила на училището.

4.7. При случаи, които съдържат данни за сериозна заплаха, насилие, посегателство върху личната неприкосновеност или друго нарушение на закона, се предприема взаимодействие с компетентните институции съобразно действащата нормативна уредба.

4.8. На учениците, засегнати от кибертормоз или дигитално насилие, се осигурява необходимата подкрепа от педагогически съветник, психолог, класен ръководител и други специалисти при необходимост.

5. Отговорности

5.1. Училищният координационен съвет за справяне с тормоза и насилието:

- координира превантивните дейности;
- следи за прояви на кибертормоз и дигитално насилие;
- анализира постъпили сигнали и предприетите действия;
- предлага мерки за повишаване на дигиталната безопасност;
- организира информационни и превантивни инициативи.

5.2. Педагогическите специалисти:

- наблюдават поведението на учениците и за признаци на дигитален тормоз;
- информират компетентните лица при получен сигнал или установена проява;
- съдействат за превенцията на кибертормоза;
- насърчават отговорното и етично използване на дигиталните технологии и изкуствения интелект.

5.3. Учениците:

- спазват правилата за безопасно и отговорно поведение в дигитална среда;
- не създават, публикуват или разпространяват съдържание, което унижава, заплашва или злепоставя други лица;
- не използват изкуствен интелект за създаване на съдържание с цел тормоз, измама или увреждане на друго лице;
- сигнализируют при установяване на кибертормоз или дигитално насилие.

5. ВИДОВЕ ТОРМОЗ.

- **Открита агресия** (конфронтацията) – бой, използване на оръжие, открито непочинение, открита раздразнителност и враждебност, крещене, досаждане, инат, избухливост, обидчивост.

Основно училище "Св. Иван Рилски", град Хасково

6300 гр. Хасково бул. „Г.С.Раковски“ N24, email: info-2601010@edu.mon.bg

- **Скрита агресия** – измама, бягство от училище, от дома, безделничене, употреба на алкохол, посегателство върху чуждите притежания, проява на жестокост към животни...

- **Физическа агресия** - удране, блъскане, ритане, хапане, спъване, плюене, драскане, скубане, затваряне в стая..., чупене, повреждане, вземане на притежания.

- **Вербалните** действия са обиди, дразнене, подиграване, осмиване, поставяне на прякори, красъци, отправяне на заплахи, клеветене, лепоставяне.

- **Реактивната агресия** е отговор на осъзнаваната от детето заплаха. Това е незабавен отговор без оценяване на ситуацията.

- **Проактивната агресия** е непровокирана и е насочена към постигане на предварително осъзнати цели – придобиване на желана вещ, власт... Тя е добре планирана и целенасочена.

- **При индиректната агресия** нямаме открита атака, нараняващото дете остава неразпознато, а нарането – не разбира причините за случилото се.

- **Директната агресия** е насочена към навреждане, което може да обхване взаимоотношения с другите, самоуважението, позицията, психическото или физическото благополучие.

- **Инструменталната агресия** осигурява на детето определено възнаграждение или преимущество и е предварително планирана и обмислена

- **Неинструментална (враждебна) агресия** - желанието да се причини болка е придружено от гняв, и носи белезите на спонтанност, импулсивност, необмисленост.

- **Автоагресия** (изразява се в отказ от поддържане на добра хигиена; нагърбване със задачи, които изтощават до изнемога; самоубийство (суицид) – като това може да бъде и неуспешен опит за самоубийство, т.е. вик за помощ и внимание).

- **Пренебрегване** е неуспехът на родителя, настойника и попечителя или на лицето, което полага грижи за детето, да осигури развитието на детето в една от следните области: здраве, образование, емоционално развитие, изхранване, осигуряване на дом и безопасност, когато е в състояние да го направи.

6. РАЗЛИКИТЕ МЕЖДУ ТОРМОЗ, ЗАКАЧКИ ИЛИ ИГРИ МЕЖДУ ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ

Ако децата се закачат, бутат или блъскат или си разменят шеги, като при това се смеят, разменят си ролите и позициите и никое от тях няма видимо доминиращо положение, а околните не им обръщат особено внимание, то най-вероятно става дума за игра. Следните примери са валидни, както за дигитална така и за реална среда.

- Ако едно от децата е видимо напрегнато, не се усмива, опитва се да се махне, ако ролите не се сменят, а другото дете е в постоянно доминираща позиция и това поведение привлича вниманието на околните, то най-вероятно става дума за тормоз.
- Ако детето/ученикът не се чувстват добре от закачките и подигравките, тогава поведението може да е тормоз.
- Ако детето/ученикът, към когото са отправени подигравките, поиска от другото дете да спре и той или тя не спират да се подиграват, тогава става въпрос за тормоз.
- Ако детето/ученикът, който дразни, продължава да дразни или дразни отново и отново, това е тормоз.

Основно училище "Св. Иван Рилски", град Хасково

6300 гр. Хасково бул. „Г.С.Раковски“ N24, email: info-2601010@edu.mon.bg

- Ако дразненето е за нещо, което детето/ученикът не може да промени (височина, носене на очила, тегло, способност да чете, атлетически способности и пр.), тогава може да е тормоз.
- Ако има и други хора наоколо, които наблюдават ситуацията и се окуажават или се присъединяват към ситуацията на подигравки, това е тормоз.
- Ако едното дете е по-силно или по-популярно, по-голямо на възраст или по-властно, това може да е тормоз.

Ако се касае просто за приятелска игра, учителят може да се намеси, за да предупреди децата да внимават да не се наранят. Ако обаче наблюдаваното поведение може да бъде определено като тормоз, е необходимо да се предприемат съответните стъпки, описани в ПРАВИЛА И ПРОЦЕДУРИ ЗА РЕГИСТРИРАНЕ СИТУАЦИИ НА ТОРМОЗ.

7. УЧИЛИЩНИ ГРУПИ И АНГАЖИМЕНТИТЕ ИМ В ПОЛИТИКАТА ЗА ПРЕВЕНЦИЯ И ИНТЕРЕНЦИЯ НА НАСИЛИЕ И ТОРМОЗ.

УЧИЛИЩЕН ЕКИП:

➤ Училищното ръководство

- **наблюдава** (в училищните коридори и двора) и **съобщава** при необходимост на класния ръководител или дежурния учител; психолога, педагогически съветник в УКС за негативни прояви;
- **се обучава** при необходимост да различава следите от агресия; видовете тормоз; признаците, показващи, че детето е жертва; начините за справяне с агресора;
- **взема мерки**, когато е необходима бърза и спешна реакция .

➤ Педагогическият персонал

- **наблюдава** (в клас, в училищните коридори и двора) и **докладва** при необходимост на психолога, педагогическия съветник, УКС, пред Директора или пред ПС за негативни прояви;
- **се обучава** при необходимост да различава следите от агресия; видовете тормоз; признаците, показващи, че детето е жертва; и начините за справяне с агресора;
- **взема мерки**, когато е необходима бърза и спешна реакция.

➤ Друг училищен персонал

- **наблюдава** училищните коридори и двора и **докладва** при необходимост на класния ръководител, дежурния учител; психолога, педагогически съветник, пред Директора за негативни прояви.
- **взема мерки**, когато е необходима бърза и спешна реакция.

ДРУГИ:

Учениците - **наблюдават** (в клас, в училищните коридори и двора) и **съобщават** при необходимост на класния ръководител, дежурния учител; психолога; педагогически съветник, пред Директора за негативни прояви;

Основно училище "Св. Иван Рилски", град Хасково

6300 гр. Хасково бул. „Г.С.Раковски“ N24, email: info-2601010@edu.mon.bg

- **се обучават** да различават следите от агресия; видовете тормоз; начините за справяне с агресора;
- **вземат мерки**, когато е необходима бърза и спешна реакция.

Родителите

- **наблюдават** децата си и **докладват** при необходимост на класния ръководител, възпитателя или дежурния учител; психолога; , педагогически съветник, или пред Директора за негативни прояви;
- **се обучават** при необходимост да различава следите от агресия; видовете тормоз; признаците, показващи, че детето е жертва; и начините за справяне с агресора;

8. ПРЕВЕНЦИЯ. ВИДОВЕ.

За справяне с негативните прояви са необходими превантивни мерки. Думата „**превенция**“ означава предпазване, предупреждение. Съществуват:

- **Първична превенция** – включва подходи за предотвратяване на проблема.
- **Вторична превенция** - включва подходи, които се прилага след възникване на проблема с цел справяне с краткосрочните последици и задържане на проблема от влошаване.
- **Третична превенция** – подходи за справяне с трайните последици и предотвратяване на рецидив.

В зависимост от тежестта на агресивната проява се прилага различен тип превенция като се залага предимно на първичната с цел предотвратяване на инциденти.

• ПРЕВАНТИВНИ МЕРКИ ЗА СПРАВЯНЕ С ПРОБЛЕМИТЕ

- Утвърждаване и награждаване на доброто поведение с едно или няколко от изброените поощрения
 - Създаване и прилагане на широка система от вербални и невербални похвати.
 - Установяване на система от кредити или награди за награждаване на добрите примери или видимото подобрене.
 - Изпращане на поздравителни писма или картички у дома.
 - Раздаване на специални сертификати.
 - Въвеждане на дежурство в клас, по коридорите и в училищния двор.
 - Видеонаблюдение.
- **Спомагане адаптацията на новопостъпилите ученици към училищната среда, съобразено с мерките в програмата за адаптация. Приложение 2**
- **Прилагане на санкции**
- преместване – от място, група, паралелка
 - изнемване на ролята на агресора в значима група
 - откъсване от приятни за него дейности
 - ограничаване на участието му в престижни дейности – екскурзии, състезания и др.
 - натоварване с подходящи за ученика и полезни за училището задачи
- **Прилагане на наказания според училищния правилник**

9. ПЕДАГОГИЧЕСКИ МЕТОДИ НА РАБОТА ПО ОТНОШЕНИЕ НА ПРЕВЕНЦИЯТА НА УЧЕНИЧЕСКАТА АГРЕСИЯ:

- **Моделиране** на етично поведение в семейството, училището и на обществени места чрез правилното възпитание и личен пример на възрастните.
- **Откриване** на симптомите и причините за всяка проява на агресивно поведение.
- **Контрол и съвместни действия** на педагозите и родителите за преодоляване на агресивното мислене, настроение и поведение сред учениците.
- **Проучване и анализиране** на причините и проявите на агресия чрез диагностики, разговори, консултации, анкети и др.
- **Възпитание и мотивиране** на учениците да споделят проблемите и чувствата си, да владеят гнева си, да мислят преди да действат и да търсят алтернативни решения на своите проблеми – без агресия и насилие.
- **Включване** на агресивните ученици и неформалните лидери в извънкласни дейности; тематична групово работа в превенция чрез интерактивно обучение в училище.
- **Използване на подход**, ориентиран към децата, на подхода за работа с връстници, осигуряване на условия за участие на учениците, които да станат естествените помощници при реализирането на дейностите по превенция; използване на ресурса на Училищния парламент.
- **Изучаване и прилагане** на добрите училищни и други обществени практики по превенция и преодоляване на агресивното поведение сред учениците.
- **Стимулиране и мотивиране** на учениците с морални награди.
- **Наличие** на добър психоклимат в училище.

Програмата е отворена за актуализация през учебната година.

Програма за адаптация на новопостъпили ученици към училищната среда

2026 - 2027г.

I. Обосновка и необходимост от програмата

Приоритет на училищното обучение е интелектуалното развитие на детето. Но всъщност пред него има още много предизвикателства за преодоляване. Най-общо те са свързани с цялостно разгръщане на личностния потенциал – не само на интелектуално, но също на физическо и на социално ниво.

Социалната адаптация може да се определи като процес на активно приспособяване на индивида към новите условия на социалната среда. В психолого-педагогически аспект този процес се състои в изграждане на хармонични взаимоотношения между ученика и обкръжаващата го училищна среда. За да премине успешно ученикът от едно училище в друго, трябва да се приобщи към новата среда и да придобие увереност, с което се полагат основите на емоционалното и социално съзряване.

Училищната адаптация е процес, който цели да подготви детето да отговаря на изискванията на образователната система. Но тя е двустранен процес и също е насочена към това средата да се промени, за да отговори на нуждите и възможностите на детето. Адаптацията цели приспособяване на детето към училищната система, но и на училището към детето. Водещото в този процес е постигане на баланс между изискванията на образователната среда и готовността на детето да им отговори. Чрез адаптацията се постига интерактивност, взаимодействие, приобщаване.

Адаптацията към училищния живот, с неговите правила, отговорности, роли и взаимоотношения, е в основата за постигане на високи образователни резултати. Добрата социална и училищна адаптация се постига тогава, когато учениците са мотивирани да се включат в средата. По същество тя е процес на психично приспособяване на детето към качествено променени условия на живот и дейност. Учениците срещат трудности при справяне с проблемите особено в напълно непозната обстановка.

II. Какво поражда проблемите в адаптацията на ученика?

Съществуват различия между нормите за поведение у дома и в училище, или между училището, от което идва и приемащото училище. Ученикът в новото училище се сблъсква с нови предизвикателства, породени от непознатата до този момент среда, нови съученици, учители и др. Това води до възможността да се породят емоционално напрежение и дискомфорт у новопостъпилия ученик. Училищната успеваемост също е фактор в приспособяването.

Основно училище “Св. Иван Рилски“, град Хасково

6300 гр. Хасково бул. „Г.С.Раковски“ N24, email: info-2601010@edu.mon.bg

Има най-различни обективни причини, поради които ученикът отначало може да не покаже своите реални способности и постепенно да придобие статута на “неуспяващ”. Основните рискови фактори за това са здравословни проблеми на детето или на друг член от семейството, лоши битови условия, сериозни финансови затруднения на родителите, влошен семеен климат (конфликти между възрастните, продължително отсъствие на родител, развод и т.н.). Значително влияние върху успеваемостта оказва и самооценката на детето, т.е. собственото му усещане за компетентност в учебния процес. В основата си самооценката е субективно чувство за лична ценност (себеуважение, себеприемане), което се формира най-вече в резултат на родителското отношение. В училищна възраст децата започват да отчитат мнението и на другите значими хора от заобикалящата среда – учители и съученици. Така че самооценката на учениците започва да се влияе и от това, доколко умеят да се изиявят, да спечелят симпатии и подкрепа, изобщо “да се докажат” в новата обстановка.

III. Мерки за адаптиране на новоприетите ученици към училищната среда в ОУ „Св. Иван Рилски“:

1. Всеки новопостъпил ученик, по време на учебната година, се посреща от Директор, Кл. ръководител, психолог/педагогически съветник. Посрещането се състои на партерния етаж в първия му учебен ден, след което класният му ръководител го съпровожда до учебната стая.

2. Провеждане на встъпителен инструктаж от класните ръководители – запознаване с района на училището, пътната обстановка, особености на сградата, главен и страничен вход, местонахождение на учебните кабинети, физкултурен салон, компютърни кабинети, административни кабинети и др. през I-вата седмица от постъпването в училище.

3. Класните ръководители запознават учениците с Правилника за дейността на училището и Училищния учебен план за етапа на обучение до II-рата седмица от постъпването в училище.

4. Педагогическият съветник и училищният психолог запознават ученика с ролята и функциите си в училище и провеждат наблюдение, както и оказват подкрепа в процеса на адаптация, като работят в екип с класния ръководител, в срок не по-малко от един месец, след постъпването на ученика в новото училище.

5. Въвеждане на модел на партньорство между Ученическия парламент и новопостъпилите ученици. Това ще даде възможност за направление и подкрепа, за изграждане на ясна и позитивна рамка на поведение, съобразно Правилника за дейността на училище.

6. Използване на различни техники от класния ръководител за приобщаване на новопостъпилите ученици към класа. Обсъждане на проблеми по време на дискусии, с което да се стимулира ученикът да влезе в комуникативна ситуация.

7. Разширяване на модела на сближаване в общуване, чрез включване и участие в различни училищни общности и дейности, в зависимост от интересите и потребностите на отделния ученик.

Основно училище "Св. Иван Рилски", град Хасково

6300 гр. Хасково бул. „Г.С.Раковски“ N24, email: info-2601010@edu.mon.bg

Програмата е отворена за актуализация през учебната година.

Председател: Виолета Желева.....

Членове:

1. Илия Сталев – психолог
 2. Недялка Ангелова – педагогически съветник
 3. Антонина Колева – класен ръководител НЕ
 4. Петя Найдова – класен ръководител ПЕ
-